

۲۴۳۸۱۷۴

بازارهای آتی در ایران (تحلیل فقهی و حقوقی)

علی نامنی

دکتر فاطمه باستانی

www.ketab.ir

سرشناسه	: نامنی، علی، ۱۳۷۴-
عنوان و نام پدیدآور	: بازارهای آتی در ایران تحلیل فقهی و حقوقی / مولفین علی نامنی، فاطمه باستانی.
مشخصات نشر	: تهران: آریا دانش، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ق، ۳۲۴ ص.
شابک	: 978-622-333-147-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۴۹ - ۲۶۰.
موضوع	: بازار معاملات آتی - ایران Futures market - Iran معاملات آتی (فقه) Futures (Islamic law)* اوراق بهادار مشتقه - ایران Derivative securities - Iran اوراق بهادار مشتقه (فقه) Derivative securities (Islamic law)
شناسه افزوده	: باستانی، فاطمه، ۱۳۶۴-
رده بندی کنگره	: ۶۰۲۴HG
رده بندی دیویی	: ۳۳۲/۶۴۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۴۳۳۱۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

هر گونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدید آورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تخلف را به دفتر مرکزی "انتشارات آریا دانش" گزارش فرمایید.

عنوان: بازارهای آتی در ایران تحلیل فقهی و حقوقی

مولفین: علی نامنی - دکتر فاطمه باستانی

صفحه آرا: مهدی رادمهر

ناشر: آریا دانش

شمارگان: ۱۰ نسخه - نوبت: اول ۱۴۰۲

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۳-۱۴۷-۳

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خیابان آزادی، خیابان بهزاد، پلاک ۳۲ واحد ۱۴

تلفن ۸۸۵۶۲۲۷۳

www.ariyadanesh.ir

حق چاپ جهت ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و ماهیت مبانی بازارهای آتی در ایران.....	۱
گفتار اول: سیر تاریخی در جهان و ایران.....	۲
مبحث اول: بازارهای آتی در جهان.....	۴
بند اول: سیر تطور بازار بورس ایران.....	۸
بند دوم: روند ایجاد قراردادها در بازارهای آتی.....	۱۱
بند سوم: راهبرد سازمان بورس کالا و اوراق بهادار در ایران.....	۱۵
گفتار دوم: تحلیلی بر مزایای بازارهای آتی.....	۱۶
مبحث اول: مزایای بورس.....	۱۸
مبحث دوم: مزایای فرابورس.....	۲۰
گفتار سوم: انواع بازارهای دارایی در ایران.....	۲۱
مبحث اول: بازاردارایی فیزیکی.....	۲۲
مبحث دوم: بازاردارایی های مالی.....	۲۲
بند اول: بازار پول.....	۲۲
گفتار چهارم: نحوه تأمین اعتبار در بازارهای آتی.....	۲۵
مبحث اول: اوراق مشتقه.....	۲۶
مبحث دوم: اوراق قرضه.....	۲۶
مبحث سوم: اوراق سهام.....	۲۷
گفتار پنجم: بررسی عناصر اصلی بازارهای آتی.....	۲۸
مبحث اول: مفاهیم کلی.....	۲۸
بند اول: مفهوم لغوی بازار.....	۲۸
بند دوم: مفهوم اصطلاحی بازار.....	۲۸
بند سوم: مفهوم بازارهای آتی.....	۲۹
بند چهارم: مفهوم لغوی بورس.....	۳۱

۳۱.....	بند پنجم: مفهوم اصطلاحی بورس
۳۲.....	بند ششم: دارایی پایه
۳۳.....	بند هفتم: ابزار مالی
۳۶.....	گفتار ششم: بررسی ابزارهای معاملاتی در بازارهای آتی
۳۶.....	مبحث اول: قرارداد آتی
۳۷.....	بند اول: مفهوم قرارداد آتی
۳۹.....	بند دوم: فلسفه پیدایش قرارداد آتی
۳۹.....	بند سوم: متعلق قرارداد آتی
۴۰.....	بند چهارم: انواع قرارداد آتی
۴۴.....	بند پنجم: تحلیل قرارداد آتی یکسان در مقایسه با قرارداد آتی خاص
۴۵.....	بند ششم: چالش‌های قراردادهای آتی
۴۶.....	مبحث دوم: پیمان آتی
۴۷.....	بند اول: وجوه اشتراک و افتراق پیمانهای آتی با قرارداد آتی
۴۹.....	بند دوم: پوشش دهی ریسک در پیمان آتی
۵۱.....	مبحث سوم: بررسی اختیار معامله
۵۴.....	بند اول: خصوصیات اختیار معامله
۵۴.....	بند دوم: مزایای قرارداد اختیار معامله
۵۶.....	بند سوم: بررسی وجوه اشتراک و افتراق بین اختیار معامله با قرارداد آتی
۵۷.....	بند چهارم: چالشی بر قرارداد اختیار معامله
۵۹.....	مبحث چهارم: قرارداد معاوضه
۶۰.....	بند اول: افتراق قراردادهای معاوضه با قراردادهای آتی
۶۰.....	مبحث پنجم: معاملات آتی
۶۱.....	گفتار هفتم: معامله گران در بازارهای آتی
۶۱.....	مبحث اول: پوشش دهندگان ریسک (خطر گریزان)
۶۱.....	بند اول: مفهوم ریسک

بند دوم: انواع ریسک در بازارهای آتی	۶۲
بند سوم: ریسک‌های فاقد اندازه‌گیری	۶۲
بند چهارم: ریسک شامل ترس از ضرر	۶۲
بند پنجم: پوشش ریسک	۶۳
مبحث دوم: سفته‌بازان (بورس‌بازان یا خطرپذیران)	۶۵
بند اول: سفته‌بازی	۶۶
مبحث سوم: آربیتراژ و آربیتراژگران (فرصت‌ورزان)	۶۹
گفتار هشتم: آثار ابزار مشتقه فی‌ما بین متعاملین در بازار آتی	۶۹
مبحث اول: تعهدات طرفین مبنی بر به انجام معامله	۶۹
بند اول: تعهد به تکمیل وجه	۷۰
بند دوم: اتاق تسویه (پایاپای)	۷۷
بند سوم: آثار قرارداد نسبت به اشخاص ثالث	۸۰
گفتار نهم: چالش‌های بازارهای آتی در ایران	۸۱
فصل دوم: بررسی فقهی بازارهای آتی در ایران	۸۷
گفتار اول: سابقه ابزارهای مشتقه در فقه	۸۸
مبحث اول: جایگاه ابزارهای مشتقه در فقه	۹۱
گفتار دوم: ارکان معامله در فقه	۹۲
گفتار سوم: مشروعیت عقود و قراردادها در فقه	۹۳
مبحث اول: اشتغال ابزارهای مشتقه به غرر	۹۳
بند اول: مفهوم لغوی غرر	۹۴
بند دوم: معنای اصطلاحی غرر	۹۴
بند سوم: ادله ممنوعیت غرر	۹۵
بند چهارم: بررسی شبهه عرفی یا شرعی بودن غرر	۹۸
بند پنجم: جمع‌بندی	۹۹

بند ششم: اصل اتقان در عمل و دفع تجاذب	۱۰۰
بند هفتم: غرر و سایر عناوین مشابه	۱۰۱
بند هشتم: حصول غرر در نوسان قیمت	۱۰۵
مبحث دوم: اشتغال ابزارهای مشتقه به ربا	۱۰۶
بند اول: مفهوم ربا	۱۰۶
بند دوم: بررسی وجود ربا در ابزارهای مشتقه	۱۰۶
مبحث سوم: اشتغال ابزارهای مشتقه به اکل مال به باطل	۱۰۸
بند اول: رد شبهه اکل به مال باطل در ابزارهای مشتقه	۱۰۹
مبحث چهارم: اشتغال ابزارهای مشتقه به شائبه قمار	۱۱۰
بند اول: بررسی و نقد قماری بودن ابزارهای مشتقه	۱۱۱
بند دوم: آرای فقها در مورد حالات مختلف قمار	۱۱۳
بند سوم: پاسخ به شبهات قمار بودن ابزارهای مشتقه	۱۱۴
گفتار چهارم: بررسی عوضین در ابزارهای مشتقه و ویژگی‌های آنها	۱۱۹
مبحث اول: علم به وجود عوضین در بازارهای آتی	۱۱۹
مبحث دوم: علم به مقدار و اوصاف در بازارهای آتی	۱۲۱
مبحث سوم: تسلیم و تسلیم در بازارهای آتی	۱۲۲
بند اول: خدشه بر تسلیم از حیث قدرت	۱۲۴
بند دوم: انطباق شروط قدرت بر تسلیم در بازارهای آتی	۱۲۶
گفتار پنجم: طرفین عقد و شروط آنها در بازارهای آتی	۱۲۸
مبحث اول: جایگاه قصد در قراردادهای ابزارهای مشتقه	۱۲۸
مبحث دوم: بررسی شروط در بازارهای آتی	۱۲۹
بند اول: شرط ابتدایی	۱۲۹
بند دوم: شرایط ضمن عقد	۱۳۰
بند سوم: وضعیت ابزارهای مشتقه در قالب شرط و تعهد	۱۳۱
گفتار ششم: ماهیت بازارهای آتی در ایران	۱۳۴

مبحث اول: ماهیت ابزارهای مشتقه در قالب شرط	۱۳۴
مبحث دوم: تحلیلی بر ایقاع بودن ابزارهای مشتقه	۱۳۶
مبحث سوم: نظریه وعده متقابل بیع بودن در ابزارهای مشتقه	۱۳۷
مبحث چهارم: وجوه تمایز بیع بودن با قرارداد بودن در ابزارهای مشتقه	۱۳۸
مبحث پنجم: عقود معین	۱۴۰
مبحث ششم: جمع بندی	۱۴۰
گفتار هفتم: قالب بازارهای آتی در ایران از منظر فقهی	۱۴۲
مبحث اول: اقسام بیع به اعتبار موعد تسلیم ثمن و مئمن	۱۴۲
مبحث دوم: بررسی ابزارهای مشتقه در قالب بیع نقد	۱۴۲
مبحث سوم: بررسی بازارهای آتی در چهارچوب عقد سلف	۱۴۴
بند اول: ادله بیع سلف	۱۴۴
بند دوم: شرایط عقد سلف	۱۴۵
بند سوم: پرداخت ثمن در بیع سلف	۱۴۶
بند چهارم: بررسی سلف موازی در فقه	۱۵۶
مبحث چهارم: بازارهای آتی در ماهیت بیع کالی به کالی	۱۵۹
بند اول: مفاهیم	۱۵۹
بند دوم: حکم بیع دین به دین	۱۶۰
بند سوم: حکم بیع کالی به کالی	۱۶۱
بند چهارم: استدلال فقهی بر ماهیت دین به دین یا کالی به کالی بودن بازارهای آتی	۱۶۷
گفتار هشتم: بررسی بازارهای آتی در قالب سایر عقود شرعی	۱۶۹
مبحث اول: بررسی فقهی بازارهای آتی در قالب عقد استصناع	۱۶۹
بند اول: مفهوم استصناع	۱۶۹
بند دوم: ماهیت استصناع	۱۷۰
بند سوم: ارکان عقد استصناع	۱۷۲
بند چهارم: دیدگاه بطلان عقد استصناع	۱۷۳

بند پنجم: دیدگاه صحت عقد استصناع.....	۱۷۴
بند ششم: انطباق ابزارهای مشتقه با عقد استصناع.....	۱۷۴
مبحث دوم: بررسی فقهی بازارهای آتی در قالب بیع العربون.....	۱۷۵
بنداول: مفهوم عربون در لغت.....	۱۷۵
بند دوم: مفهوم عربون در اصطلاح.....	۱۷۵
بند سوم: بررسی بیع العربون از منظر فقهی.....	۱۷۶
بند چهارم: بیع العربون در فقه اهل سنت.....	۱۷۸
بند پنجم: ابزار مشتقه و بیع عربون.....	۱۷۹
مبحث سوم: بررسی فقهی بازارهای آتی در چهارچوب عقد جعاله.....	۱۷۹
بنداول: مفهوم شناسی جعاله.....	۱۸۰
بند دوم: شرایط و ارکان جعاله.....	۱۸۰
بند سوم: ویژگی‌های اصلی عقد جعاله.....	۱۸۱
بند چهارم: عقد یا ایقاع بودن جعاله.....	۱۸۲
بند پنجم: ابزارهای مشتقه در قالب جعاله.....	۱۸۲
مبحث چهارم: بررسی فقهی بازارهای آتی در قالب صلح.....	۱۸۴
بند اول: مفهوم صلح.....	۱۸۵
بند دوم: مشروعیت صلح در فقه.....	۱۸۵
بند سوم: شرایط و احکام صلح.....	۱۸۶
بند چهارم: بررسی صلح دین به دین.....	۱۸۶
بند پنجم: تحلیلی بر قالب ابزارهای مشتقه در ماهیت صلح.....	۱۸۷
گفتار نهم: قوانین فقهی و بازارهای آتی.....	۱۸۹
مبحث اول: بررسی قاعده صحت در بازارهای آتی.....	۱۸۹
بند اول: اصل اولی در باب معاملات.....	۱۹۰
بند دوم: اصل ثانوی در باب معاملات.....	۱۹۰
مبحث دوم: وجود اصل آزادی قراردادی در بازارهای آتی.....	۱۹۴

مبحث سوم: قاعده المؤمنون عند شروطهم.....	۱۹۴
مبحث چهارم: قاعده العقود تابعه للقصود.....	۱۹۴
مبحث پنجم: قاعده تسلیط در بازارهای آتی	۱۹۵
مبحث ششم: قاعده لاضرر و بازارهای آتی	۱۹۵
بند اول: منع ضرر در ابزارهای مشتقه	۱۹۷
گفتار دهم: برآیندی بر تحلیل فقهی بازارهای آتی در ایران	۱۹۷
مبحث اول: بررسی فروض مختلف	۱۹۸
بند اول: فرض خرید و فروش به قصد تحویل کالا	۱۹۸
بند دوم: فرض خرید و فروش بدون قصد تحویل کالا (خرید و فروش کاغذی).....	۱۹۹
گفتار یازدهم: بازارهای آتی و انحراف از فلسفه پیدایش	۲۰۰
مبحث اول: نقدی بر دلیل انحراف بازارهای آتی از فلسفه پیدایش	۲۰۰
مبحث دوم: تحلیلی بر مشروع بودن مدیریت ریسک در ابزارهای مشتقه	۲۰۱
گفتار دوازدهم: جمع بندی در راهکارهای تصحیح ابزارهای مشتقه	۲۰۴
فصل سوم: بررسی حقوقی بازارهای آتی در ایران	۲۰۷
گفتار اول: ارکان حقوقی بازارهای آتی	۲۰۸
مبحث اول: ایجاب و قبول در بازارهای آتی	۲۰۸
مبحث دوم: وجه التزام (مارجین) در بازارهای آتی	۲۱۱
گفتار دوم: شرایط صحت تشکیل قرارداد در بازارهای آتی	۲۱۳
مبحث اول: قصد و رضای طرفین در بازارهای آتی	۲۱۳
بند اول: اصل آزادی اراده	۲۱۴
بند دوم: حاکمیت اراده	۲۱۵
بند سوم: محدودیت‌های اراده	۲۱۷
بند چهارم: قانون	۲۱۸
بند پنجم: نظم عمومی و اخلاق حسنه	۲۱۸

۲۲۲.....	گفتار سوم: اهلیت طرفین در بازارهای آتی
۲۲۴.....	گفتار چهارم: اوصاف حقوقی بازارهای آتی در قوانین منصوصه ایران
۲۲۴.....	مبحث اول: لزوم
۲۲۵.....	مبحث دوم: تنجیز
۲۲۵.....	مبحث سوم: استاندارد بودن
۲۲۷.....	مبحث چهارم: تشریفاتی بودن
۲۲۸.....	مبحث پنجم: معوض بودن
۲۲۸.....	مبحث ششم: قطعی بودن
۲۲۸.....	مبحث هفتم: اوصاف ابزارهای مشتقه از حیث الحاقی بودن
۲۲۹.....	گفتار پنجم: ویژگی‌های حقوقی مورد معامله در بازارهای آتی
۲۳۰.....	مبحث اول: مورد معامله
۲۳۳.....	مبحث دوم: مالیت داشتن
۲۳۴.....	مبحث سوم: مفهوم مالیت
۲۳۶.....	بند اول: انتقادی بر مالیت داشتن ابزارهای مشتقه
۲۳۸.....	مبحث چهارم: عقلایی بودن منفعت مورد معامله
۲۳۹.....	مبحث پنجم: مشروع بودن منفعت مورد معامله
۲۳۹.....	مبحث ششم: مقدور التسلیم بودن مورد معامله
۲۴۰.....	مبحث هفتم: معلوم بودن مورد معامله
۲۴۲.....	مبحث هشتم: معین بودن مورد معامله
۲۴۳.....	مبحث نهم: جهت معامله در ابزارهای مشتقه
۲۴۵.....	مبحث دهم: نظریه صوری بودن ابزارهای مشتقه
۲۴۵.....	بند اول: نقدی بر نظریه صوری بودن ابزارهای مشتقه در بازارهای آتی
۲۵۰.....	گفتار ششم: نظریات مطروح پیرامون ماهیت حقوقی بازارهای آتی
۲۵۱.....	مبحث اول: بررسی حقوقی عقد بودن ابزارهای مشتقه
۲۵۱.....	مبحث دوم: بررسی حقوقی وعده بیع بودن ابزارهای مشتقه

بند اول: بررسی حقوقی بر ابزارهای مشتقه در قالب وعده بیع	۲۵۳
مبحث سوم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در ماهیت بیع خیارى	۲۵۷
بند اول: نقدی بر بیع خیارى بودن ابزارهای مشتقه	۲۵۸
مبحث چهارم: بررسی حقوقی ابزارهای مشتقه در ماهیت بیع سلف	۲۵۹
بند اول: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب بیع سلف	۲۶۰
مبحث پنجم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب بیع کالى به کالى	۲۶۶
بند اول: تمایزات ابزارهای مشتقه و بیع کالى به کالى	۲۶۹
مبحث ششم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب بیع عربون	۲۷۰
بند اول: تمایزات ابزارهای مشتقه با بیع عربون	۲۷۱
مبحث هفتم: تحلیل حقوقی بر ابزارهای مشتقه در قالب بیع استصناع	۲۷۲
بند اول: وجوه اشتراك و افتراق در عقد استصناع با ابزارهای مشتقه	۲۷۳
مبحث هشتم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب جعاله	۲۷۴
مبحث نهم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب حساب ودیعه	۲۷۶
بند اول: وجه التزام در ابزارهای مشتقه	۲۷۷
بند دوم: وجه تضمین در ابزارهای مشتقه	۲۷۷
بند سوم: بررسی ودیعه بودن قالب ابزارهای مشتقه	۲۷۹
مبحث دهم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب رهن	۲۸۲
بند اول: نقدی برقرضى بودن ابزارهای مشتقه	۲۸۳
مبحث یازدهم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب عقد صلح	۲۸۴
مبحث دوازدهم: تحلیل حقوقی ماهیت ابزارهای مشتقه در ماهیت اصل آزادى قراردادى	۲۸۶
مبحث سیزدهم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب وکالت	۲۸۸
مبحث چهاردهم: تحلیل ابزارهای مشتقه در قالب عقد بیمه	۲۸۹
بند اول: تشابه ابزارهای مشتقه با عقد بیمه	۲۹۱
مبحث پانزدهم: تحلیل حقوقی ابزارهای مشتقه در قالب قولنامه	۲۹۴
بند اول: تشابه ابزارهای مشتقه با قولنامه	۲۹۴

۲۹۵.....	مبحث شانزدهم: بررسی حقوقی بازارهای آتی در ماهیت ایقاع
۲۹۶.....	مبحث هفدهم: تحلیل حقوقی شرط ابتدایی در ماهیت ابزارهای مشتقه
۲۹۸.....	مبحث هجدهم: تحلیل ابزارهای مشتقه به عنوان قرارداد مستقل
۳۰۱.....	بند اول: حکم ابزارهای مشتقه به عنوان عقدی مستحدثه
۳۰۲.....	مبحث نوزدهم: برآیندی بر ماهیت ابزارهای مشتقه
۳۰۶.....	گفتار هفتم: بررسی موارد سقوط تعهدات در بازارهای آتی
۳۰۶.....	مبحث اول: اقاله در بازارهای آتی
۳۰۷.....	مبحث دوم: ابراء در بازارهای آتی
۳۰۸.....	مبحث سوم: تبدیل تعهد در بازارهای آتی
۳۱۱.....	منابع
۳۱۱.....	قران کریم
۳۱۶.....	عربی
۳۲۰.....	مقاله
۳۲۲.....	پایان نامه
۳۲۳.....	قوانین
۳۲۴.....	قانون مدنی
۳۲۴.....	انگلیسی
۳۲۴.....	سایت

منظور از بازارهای آتی کلیه معاملات و قراردادهای در بورس کالا و اوراق بهادار ایران می باشد. ابزارهای مشتقه، قراردادهایی اند که طی سال های اخیر در بازار سرمایه ایران مورد استفاده قرار گرفته است. ابزارهای مالی مشتقه (Derivative Instruments) ارزش خود را از دارایی پایه قرارداد اخذ می کند. فیوچرز یا معاملات آتی یکی از انواع قرارداد است که برای پوشش ریسک به کار می رود تا طی آن تولیدکننده ها، فروشنده ها و صادرکننده ها بتوانند در مقابل مخاطراتی که در آینده برایشان به وجود می آید خود را پوشش دهند و ریسک مربوط به آینده را تدبیر کنند. برای مثال تولید کننده ای که قصد دارد برای آینده کوتاه مدت و بلندمدت خود برنامه ریزی داشته باشد می تواند از این روش بهره گیرد. این گروه از تولیدکنندگان قبلاً برای پوشش مخاطرات از قرارداد سلف استفاده می کردند مثلاً تولیدکننده، مواد اولیه را پیش خرید و در مقابل برای کاهش مخاطرات آینده، محصول خود را پیش فروش می کرد اما لازمه این قرارداد این بود که کل مبلغ قرارداد حین معامله پرداخت شود و مشتری ای پیدا کند که بتواند کل مبلغ را بپردازد اما این امر مشکلی است. در چنین شرایطی ابزارهای مشتقه طراحی شدند تا به بنگاه های اقتصادی این فرصت را بدهد که با حدود یک دهم تا یک بیستم قرارداد، دارایی خود را نسبت به مخاطرات و ریسک ها پوشش دهند. این نوع از قراردادها از زمان ورود و به کار گیری در بازار سرمایه همواره با اتهامات حقوقی و فقهی روبه رو بوده است. عمده اشکال در بازارهای آتی، شمول معامله دین به دین بر آن است. طبق دیدگاه فقهی مسلم، با توجه به نهی در روایات، معامله دین به دین صحیح نیست. درباره بطلان بیع دین به دین، روایت و اجماع وجود دارد و فقط در معنای آن اختلاف هست. آیا ثمن و مثن هر دو باید قبل از بیع دین باشد یا شامل دین به عقد هم می شود؟ مورد اول مسلم است. بنابراین اگر دو طرف معامله با عقد، مؤجل شوند، این بیع دین به دین و باطل است. گفته شده: بازارهای آتی، از این نوع معامله هستند. دلیل های دیگری نیز برای بطلان آن ذکر کرده اند؛ مثل قصد غیر شرعی، غرر و ضرر یک طرف. همچنین عده ای نیز این قراردادها را قمار دانسته اند یا این که حکم به ربوی بودن این قراردادها نموده اند و آن را نامشروع و باطل شمرده اند ولیکن طبق ادله و مستندات عقلی و نقلی در بازارهای آتی، قمار و ربا راه نداشته و شبهه نامشروع بودن بر آن

وارد نمی‌باشد. اما عده ای از فقها ابزارهای مشتقه ی درون بازارهای آتی را در قالب قراردادهای معین در فقه مانند بیع کالی به کالی، بیع استصناع، بیع عربون، صلح و مانند آن مورد بررسی قرارداده‌اند و به استناد آیه (أحلّ الله البیع) نیز در زمره معاملات صحیح و مشروع قلمداد نموده‌اند. و ابزارهای مشتقه را با استناد به آیه (أوفوا بالعقود) جزء عقود لازم می‌دانند. در حقوق ایران نیز قراردادهای و معاملات آتی در ماده ۱۰ قانون مدنی و بر اساس حاکمیت اراده این قراردادهای و معاملات پذیرفته شده‌اند. از طرفی در بند ۱۱ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار قراردادهای آتی و معاملات آتی در بازارهای آتی ایران مورد قبول است.

حال با این تفاسیر در این کتاب سعی نمودیم به ابعاد مسائل فوق با نگاهی ژرف به تحقیق بپردازیم و ماهیت فقهی و حقوقی اینگونه بازارها را در ایران به بحث و بررسی بگذاریم. امید که پژوهش حاضر بتواند زمینه ساز بحث‌های تکاملی دیگری را فراهم نماید.

* والله المستعان *

علی نامنی - دکتر فاطمه باستانی

www.ketab.ir